

У К Р А І Н А
О Д Е С Ь К А О Б Л А С Н А Р А Д А

П Р О Є К Т Р І Ш Е Н Н Я

Про звернення депутатів Одеської обласної ради до Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій, Міністерства освіти і науки України, Міністерства соціальної політики України, Національної соціальної сервісної служби України щодо подовження термінів виконання Прикінцевих положень Закону України «Про освіту» у частині припинення функціонування закладів освіти для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування

Відповідно до статті 40 Конституції України, частини другої статті 43 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», Регламенту Одеської обласної ради VIII скликання, враховуючи надзвичайну ситуацію, що склалася навколо закладів освіти для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, через відсутність підзаконних нормативних актів для можливості їх перепрофілювання, з метою забезпечення прав та законних інтересів дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, на освіту та державні гарантії обласна рада

ВИРШИЛА:

1. Схвалити текст звернення депутатів Одеської обласної ради до Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій, Міністерства освіти і науки України, Міністерства соціальної політики України, Національної соціальної сервісної служби України щодо подовження термінів виконання Прикінцевих положень Закону України «Про освіту» у частині припинення функціонування закладів освіти для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування (додається).

2. Надіслати згадане звернення до Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій Міністерства освіти і науки України, Міністерства соціальної політики України, Національної соціальної сервісної служби України.

3. Контроль за виконанням цього рішення покласти на постійну комісію обласної ради з питань освіти, науки, молодіжної політики, спорту, культури та туризму.

*Проект рішення підготовлено та внесено
депутатами Одеської обласної ради VIII скликання
Фабрикант С.С, Гриневецьким С.Р. та Діденком Г.В.*

Додаток
до рішення обласної ради
від _____ 2021 року
№ _____ -VIII

ЗВЕРНЕННЯ
депутатів Одеської обласної ради до Верховної Ради України,
Кабінету Міністрів України, Комітету освіти, науки та інновацій Верховної
Ради України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства
соціальної політики України, Національної соціальної сервісної служби
України щодо продовження терміну виконання Прикінцевих положень
Закону України «Про освіту» у частині припинення функціонування
закладів освіти для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського
піклування

Ми, депутати Одеської обласної ради, представляючи спільні інтереси територіальних громад області, цілком підтримуємо занепокоєння громадськості можливими катастрофічними наслідками, до яких може призвести формальне виконання Прикінцевих положень Закону України «Про освіту» у частині припинення функціонування закладів освіти для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.

Це питання стало особливо актуальним у період формування адміністративно-територіального устрою України, формування його структурних підрозділів, їхньої законодавчої бази та у зв'язку з пандемією COVID-19.

З 2006 року в області розпочалося реформування в системі освітніх закладів з цілодобовою формою перебування дітей, з 2017 року згадана реформа проводилася відповідно до вимог Національної стратегії реформування системи інституційного догляду і виховання дітей на 2017-2026 роки.

Ключовими напрямками роботи обласної державної адміністрації у процесі реформування закладів освіти є підтримка розвитку послуг дітям за місцем проживання, захист прав та інтересів учасників освітнього процесу, розвиток інклюзивного освітнього середовища, підтримка спеціальної освіти.

За цей період нам вдалося зменшити кількість закладів освіти з цілодобовою формою утримання на 14 одиниць (з 39 до 25), утворити в області потужну мережу інклюзивно-ресурсних центрів (40 центрів), запровадити у закладах дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та позашкільної освіти інклюзивне навчання. На сьогодні здійснюється поетапне перепрофілювання закладів санаторного типу.

Таким чином, в обласній мережі функціонує 25 закладів освіти з цілодобовою формою утримання, з яких 3 заклади для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.

У цих закладах навчається 2758 дітей, з яких 380 дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, 755 дітей з інвалідністю.

На етапі проведення адміністративно-територіального реформування у зв'язку з відсутністю відповідних фахівців громади наразі неспроможні

організувати надання соціальних послуг, зокрема послуг щодо сімейних форм виховання.

Незважаючи на високий показник області у влаштуванні дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, до сімейних форм виховання, у тому числі й усиновлення, вирішити питання стовідсоткового влаштування всіх дітей згаданої категорії до сімейних форм немає можливості.

Направлення дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, до закладів освіти не припинене, дитячий контингент закладів постійно поповнюється.

Зарахування здобувачів освіти з числа згаданої категорії відбувається шляхом переведення дітей із будинків дитини, влаштування за направленням служб у справах дітей (зокрема тими, що повернені із сімейних форм виховання) та набуття статусу у закладах освіти обласної комунальної власності.

Водночас в області не вистачає опікунських родин, дитячих будинків сімейного типу, малих групових будинків для влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Більшість влаштованих до закладів дітей шкільного віку, які влаштовуються до закладів освіти, – діти з порушеннями поведінки, з девіантними формами поведінки.

Прикінцевими положеннями Закону України «Про освіту» передбачено, що «існуючі школи-інтернати для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, школи-інтернати для дітей, які потребують соціальної допомоги, перетворюються до 31 грудня 2021 року у дитячі будинки та переходять у підпорядкування центрального органу виконавчої влади у сфері соціального захисту або в заклади дошкільної, середньої освіти, інші заклади освіти чи соціального захисту за рішенням обласних рад, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, міських рад міст Києва та Севастополя».

Ці вимоги змушують органи виконавчої влади або порушити вимоги Прикінцевих положень Закону, або формально підійти до питання репрофільювання закладів для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.

Так, наприклад, для того, щоб виконати вимоги Прикінцевих положень органи виконавчої влади повинні формально підійти до питання та прийняти рішення щодо репрофільювання закладів на один із типів – ліцей, спеціальна, спеціалізована школа, при тому не змінюючи контингент дітей, а змінюючи лише назву закладу.

Перетворення типу закладу «школа-інтернат» на «дитячий будинок» неможлива через те, що Законом України «Про дошкільну освіту» визначено, що дитячі будинки – це заклади дошкільної освіти. Переведення дітей шкільного віку зі шкіл-інтернатів до закладів дошкільної освіти суперечить чинному законодавству та порушує право дітей на освіту.

Передача дитячих будинків у підпорядкування центрального органу виконавчої влади у сфері соціального захисту неможлива через відсутність у мережі системи соціального захисту типу закладу «дитячий будинок». До мережі установ (закладів), що перебувають у системі соціального захисту, належать дитячі будинки-інтернати – стаціонарні соціально-медичні установи, призначені для тимчасового (до шести місяців) або постійного (понад шість місяців) перебування або проживання дітей з інвалідністю віком від 4 до 18 років (далі – вихованці) та осіб з інвалідністю віком до 35 років (далі – підопічні) з порушеннями фізичного, інтелектуального розвитку та психічними розладами, які

за станом здоров'я потребують стороннього догляду, побутового обслуговування, медичної допомоги, освітніх послуг, комплексу реабілітаційних заходів і згідно з медичним висновком не мають протипоказань для перебування в зазначеній установі незалежно від наявності осіб, зобов'язаних згідно із законом їх утримувати. Вихованці освітніх установ не можуть бути переведені до таких закладів через відсутність показань для цього.

Дитячі будинки здійснюють діяльність відповідно до Положення про дитячі будинки і загальноосвітні школи-інтернати для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, затвердженого спільним наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України та Міністерства соціальної політики України від 10 вересня 2012 року № 995/557, що наразі є чинним. Іншого положення про згаданий тип закладу не розроблено.

Фінансування закладів освіти для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування (дитячих будинків) здійснюється відповідно до статті 90 Бюджетного кодексу України за рахунок «видатків, що здійснюються з бюджету Автономної Республіки Крим та обласних бюджетів і враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів». У зв'язку з тим, що до Бюджетного Кодексу України не внесені відповідні зміни, передача закладів освіти до мережі закладів соціального захисту унеможливить фінансування згаданих закладів та призведе до порушення прав дітей та соціальної напруги.

У системі закладів освіти відсутній тип закладу, в який можливо було б перетворити заклад для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, не порушуючи права дітей та інших учасників освітнього процесу.

Водночас, область потребує утворення закладу освіти для дітей з девіантними формами поведінки, закладу з посиленою психологічною підтримкою дітей, в першу чергу тих, які повернуті із родинних форм виховання.

У зв'язку з відсутністю типу державного закладу, в який можливо було б перетворити освітній заклад для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, не порушуючи права дітей та працівників, вважаємо за доцільне відтермінувати виконання прикінцевих положень Закону України «Про освіту» до погодження нормативних актів, що регулюють зміну підпорядкування закладів, з вимогами чинного законодавства.

Беручи до уваги те, що захист життя і здоров'я дитини є найвищою цінністю держави, враховуючи викладене, ми, депутати Одеської обласної ради, звертаємося до Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Комітету освіти, науки та інновацій Верховної Ради України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства соціальної політики України, Національної соціальної сервісної служби України з проханням:

- подовжити терміни виконання Прикінцевих положень Закону України «Про освіту» у частині припинення (перепрофілювання) закладів освіти для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, до затвердження механізму цієї дії та приведення нормативної бази у відповідність;

- розробити положення про тип закладу, в який можливо було б перетворити заклади освіти для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, не порушуючи права та інтереси учасників освітнього процесу;

- розглянути питання про утворення закладів освіти для дітей, що потребують посиленої психологічної підтримки, дітей з девіантними формами поведінки.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проєкту рішення Одеської обласної ради

«Про звернення депутатів Одеської обласної ради до Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Комітету освіти, науки та інновацій Верховної Ради України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства соціальної політики України, Національної соціальної сервісної служби України щодо подовження терміну виконання Прикінцевих положень Закону України «Про освіту» щодо припинення (перепрофілювання) закладів освіти для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування»

Проєкт рішення підготовлений відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», Закону України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про охорону дитинства».

Це питання стало особливо актуальним у період формування адміністративно-територіального устрою України, формування його структурних підрозділів, їх законодавчої бази, та у зв'язку з пандемією на COVID-19.

З 2006 року в області розпочалося реформування в системі освітніх закладів з цілодобовою формою перебування дітей, з 2017 року згадана реформа проводилася відповідно до вимог Національної Стратегії реформування системи інституційного догляду і виховання дітей на 2017-2026 роки.

За цей період в області вдалося зменшити кількість закладів освіти з цілодобовою формою утримання на 14 одиниць (з 39 до 25), утворити в області потужну мережу інклюзивно-ресурсних центрів (40 центрів), запровадити у закладах дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та позашкільної освіти інклюзивне навчання. На даний час здійснюється поетапне перепрофілювання закладів санаторного типу.

В обласній мережі функціонує 25 закладів освіти з цілодобовою формою утримання, з яких 3 заклади для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, в яких навчається 2758 дітей, з яких 380 дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, 755 дітей з інвалідністю.

Незважаючи на високий показник області у влаштуванні дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, до сімейних форм виховання, у тому числі й усиновлення, вирішити питання стовідсоткового влаштування всіх дітей даної категорії до сімейних форм немає можливості.

На етапі проведення адміністративно-територіального реформування, у зв'язку з відсутністю відповідних фахівців, громади на даний час не спроможні організувати надання соціальних послуг особам, у тому числі послуг щодо сімейних форм виховання.

В області не вистачає опікунських родин, дитячих будинків сімейного типу, малих групових будинків для влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Більшість влаштованих до закладів дітей шкільного віку, що влаштовуються до закладів освіти-діти з порушеннями поведінки, з девіантними формами поведінки.

Прикінцевими положеннями Закону України «Про освіту» передбачено, що «існуючі школи-інтернати для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, школи-інтернати для дітей, які потребують соціальної допомоги, перетворюються до 31 грудня 2021 року у дитячі будинки та переходять у підпорядкування центрального органу виконавчої влади у сфері соціального захисту або в заклади дошкільної, середньої освіти, інші заклади освіти чи соціального захисту за рішенням обласних рад, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, міських рад міст Києва та Севастополя».

Ці вимоги змушують органи виконавчої влади або порушити вимоги Прикінцевих положень Закону або формально підійти до питання репрофілювання закладів для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.

У зв'язку з відсутністю типу державного закладу, в який можливо було б перетворити освітній заклад для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, не порушуючи права дітей та працівників вважаємо цей проєкт дасть можливість відтермінувати виконання прикінцевих положень Закону України «Про освіту» до затвердження механізму репрофілювання та приведення нормативної бази у відповідність. Водночас запропоновано розробити положення про тип закладу, в який можливо було б перетворити заклади освіти для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, не порушуючи права та інтереси учасників освітнього процесу та розглянути питання про утворення закладів освіти для дітей, що потребують посиленої психологічної підтримки, дітей з девіантними формами поведінки.

Беручи до уваги, що захист життя і здоров'я дитини є найвищою цінністю держави проєкт рішення дасть можливість захистити права та інтереси дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.

Депутат Одеської обласної ради

Світлана ФАБРИКАНТ